

«ՍԻՈՆ»-Ի ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ամսագրիս նախորդ համարով խմբագրութեանս հարցում ազդած եկեղեցուսէր պարոնը շարունակելով հարցումներու իր շարքը, կ'ընէ երկու հարցումներ ևս. —

ա) Միա՞յն Հայց. եկեղեցւոյ յատուկ է Մեծ Պահոց ընթացքին Ս. Սեղաններն ու սրբանկարները վարագուրելու սովորութիւնը:

Ներկայիս՝ գրեթէ այս, չհաշուած Ասորի եկեղեցին, ուր ձեռակաշակութեան համար լոկ Մողկաղարգի օրը կը փակուի եկեղեցիներու աւագ խորանին վարագոյրը և գիշերուան մուծին, արարողութեան մը ընթացքին, կը վերաբացուի: Կ'ըսենք ներկայիս, վասնզի մինչև ներկայ դարուս վաթսուեակաթն թուականներու կէսը, կաթողիկ եկեղեցին ևս ունէր այդ սովորութիւնը, թէև մերինէն տարբեր ձևով: Վասնիկանի Բ. Ժողովը, կարգ մը ուրիշ սովորութիւններու հետ, վերցուց այդ սովորութիւնն ալ: Ըսինք մերինէն տարբեր, որովհետև Լատինք նախ՝ Ս. Սեղան վարագուրելու սովորութիւն չեն ունեցած, և երկրորդ՝ սրբանկարներու վարագուրումը անոնց մօտ չէր կատարուեր Մեծ Պահոց սկզբնաւորութեան, այլ վերջին երկու եօթնհազարներու միայն: Այսպէս, մեր Գալստեան կիրակիի (զոր կը կոչեն Յուսոց կիրակի — Passion Sunday) նախընթաց օրը կը վարագուրէին նկարները և կը պահէին այդպէս մինչև Աւագ Եօթնհազարի աւարտը, բանալով զանոնք Լուսաւորեայի հանդիսութիւնէն ետք միայն: Սովորութիւն ունէին նաև այդ միջոցին ծածկելու խաչերը, երկուքն ալ մանիշակագոյն կերպասով: Միայն թէ զանոնք կը բանային նկարներէն մէկ օր առաջ, Աւագ Ուրբաթ օրը, խաչելութեան կարգի տակ:

բ) Նախատեսակ կատարելու դրութիւնը սերկէ՞ ծագում առած է և գոյութիւն ունի՞ այլ եկեղեցիներու մօտ:

Նախատեսակ կատարելու դրութիւնը իր ծագումը կ'առնէ Հին Ուխտէն: Այդ իմացումով, օրը կը սկսի երեկոյեան, հիմնուած Ծննդոց Գրքի առաջին համարներուն վրայ, ուր աշխարհի սակոյծագործութեան մասին խօսուած տառն ըսուած է. «Եւ եղև երեկոյ և եղև վաղորդայն՝ օր...»: Ծիշդ այս իմաստով է որ Հրեաներ մինչև այսօր Շաբաթ և տօնական օրերը կը հաշուեն նախորդ երեկոյեան ժամերէն մինչև նոյն օրուան միջնաշրջ: Նոյն այդ իմաստով է որ, օրինակ, Կիրակի օրեր երեկոյեան ժամերգութիւնէն ետք կը կատարենք Պասկաղութեան արարողութիւն, բան մը որ արդիւնած է կատարել Տէրունի այդ օրը: Վասնզի, եկեղեցական կանոնով, մտած կ'ըլլանք Երկուշաբթիի սահմանէն ներս:

Հոս պէտք է յիշել թէ Արեւելեան եկեղեցւոյ մօտ է որ աւելի արժատ քանած է նախատեսակի դրութիւնը: Յունադաւաններու (Օրթոտոքս) մօտ մեծ տօներու նախօրեակին կատարուած կրօնական ու ժողովրդային հանգիստութիւնները իրենց շքեղութեամբ երբեմն նոյնիսկ կը գերազանցեն տօնին բուն օրը կատարուածները, մանաւանդ երբ տօնելի սուրբը ունենայ իր անունով կառուցուած վանք մը կամ ուխտատեղի, ուր հաւատացեալներ համախումբ կը փութան առաւօտեան կանուխ ժամերէն իսկ: Մինչ Կաթողիկներ քիչ անգամ կը կատարեն զայն, այն ալ հոս, Ս. Տեղեաց մէջ տիրող իրաւակարգի — Status Quo — տրամադրութեանց չհակասելու համար: Ընդհակառակը, շաբթուան մէջ ինկող կարգ մը մեծ տօներուն հանդիսաւոր պատարագները սկսած են յետաձգել նոյն օրուան ուշ, և երբեմն ալ — ձմրան կարճ օրերուն — միջնաշրջէն ետք ինկող ժամուն: